

Združene države dosegle "novo ravnoesje"

Dohodki kmetov in industrijskih delavcev se znižali skoraj za polovico

Chicago. — (FP) — Ameriški kmeti in delavci v mestih si lahko sežejo v roke, ker sta sedaj oba razreda dobila enak status v statističnih poročilih strica Sama.

Od leta 1929 so industrijski delavci izgubili na dogodkih 49% in za enak odstotek se je znižala tudi vrednost kmetijskih produktov. Lansko leto sta kmeti in delavci prejela le 51% od svojih normalnih dohodkov leta 1929.

V kratki dobi dveh let sta kmeti in industrijski delavci padli s toliko opevanega ameriškega standarda, ki je bil vsa leta borzne prosperitete v milijonih slučajih gola fikcija, v globino revnega kmeta v Evropi in na stališče slumskega proletariata.

Številke o kmetijskih dohodkih grafično prikazuje Hooverjevo revolucijo. L. 1929 je bila skupna vrednost kmetijskih pridelkov \$8,088,000,000, f. 1931 pa le \$4,122,000,000, ali skoraj polovico nižja. Sledeča lestvica prikazuje v milijonih vrednost nekaterih glavnih pridelkov l. 1929 in 1931:

	1929	1931
Koruzna	\$1,962 mil.	\$926 mil.
Zinsna pšenica	609 "	341 "
Vsa pšenica	841 "	395 "
Oves	476 "	256 "
Sena	968 "	581 "
Bombaj	1,212 "	485 "
Krompir	423 "	161 "
Tobak	286 "	156 "
Jecmen	152 "	70 "

Druga slika deflacije in upadajočega kmetstva je razvidna iz sledečih tipičnih cen nekaterih pridelkov:

	1929	1931
Koruzna — bušelj	\$.77	\$.36
Pšenica — bušelj	1.03	.44
Oves — bušelj	.42	.23
Jecmen — bušelj	.54	.35
Bombaj — funt	.14	.06
Oranžje — zaboj	3.67	1.83
Tobak — funt	.18	.09
Krompir — bušelj	1.28	.42
Oreh — funt	.14	.07

Ameriški kmeti in delavci v normalnih razmerah ni bil tako dobro situiran, kot se je splošno domnevalo. Visoke cene je prejemal za svoje pridelke le med vojno in par let po vojni. Ko pa je prišla deflacija l. 1921, so ti soči izgubili svoje farme, za katere so plačali visoke cene med vojno. Sedanja kriza pa je kmetstvo zadela tudi v železodolovnem, ki je udarila po industrijskih delavcih v mestih. Ta najglavnejša industrija dežele je popolnoma bankrotirana in v najboljsh slučajih nudi kmetom le bomo eksistenco.

Mestni proletariati seveda ni na splošno nič na boljem, oziroma na slabšem, kar prikazuje tudi vračanje brezposelnih delavcev, ki so se bili prisilili v industrijo. Tok izseljevanja s farm v mesta, ki je leta 1926 dosegel najvišjo točko, ko se je izselilo 1,020,000 kmetov v industrijo, se je lani leto leto popolnoma zaobrnil in številke bodo gotovo presenetljive.

Kot socialna razreda sta mestni delavci in kmeti na enaki stopnji beraštva. Kupovalna sila obeh je komaj 51% od normalne in na najnižji stopnji v dveh generacijah. Zdravstveno stanje se je izredno poslabšalo tako na kmetih kot v mestih radi pomanjkanja dobre in tečne hrane, bolniške oskrbe in morečih škod, katere povzroča negotovost eksistence. Ves socialni in ekonomski napredek ene generacije je štrunknil v prepad, iz katerega se dežela ne bo izvilka desetletja. Zle posledice bodo pa najhuje občutili podhranjeni in v pomanjkanju živi otroci, in to ob bogato obilnici mizi ...

Avstrijska pomoč za reveže
Dunaj, 22. jan. — Avstrijska vlada je večerj naročila svojim agentom, naj kupijo 5,000 glav goveje živine. Meso se bo rabilo za klobase, katere bo vlada porabila za nasičevanje brezposelnih. Vladi okrep ima namen pomagati tudi živinorejcem v alpskih pokrajinah.

IZBRUH KOMUNISTIČNE REVOLTE V ŠPANJI

Komunistični in anarhistični rebeli prevzeli kontrolo nad več mest. Petindvajset tisoč rudarjev in drugih delavcev zastavkalo. Vlada napela vse sile, da potlači revolto

Madrid, 22. jan. — Vlada je odredila večje število vojaških čet v Katalonijo, da potlači anarhistično - komunistično revolto, ki je večerj izbruhnila v mnogih mestih.

Infanterija, konjenica in artilerija, broječa 2,500 moč, je sinoči prispela v Manreso, industrijsko mesto, ki je postalo središče revolte. Od tu bodo čete vodile svoje operacije proti drugim mestom v smislu odredb iz Madrida, ki se glase, da morajo potlačiti rebelno gibanje za vsako ceno.

Izgleda, da ni samo Manresa, temveč tudi Berga, Cardona, Figols, Suria, Sallent in druga mesta pod kontrolo komunistov in anarhistov.

Anarhisti in sindikalisti so se pridružili komunistom. Med ljudi so razdelili veliko število letakov, v katerih jih pozivajo na revolucijo.

Krog 25,000 rudarjev in tovarniških delavcev je zastavkalo in se pridruživši revolti. Zasedli so mestne hiše, razobesili na javna postolja rdeče in črne zastave, pregnali civilne straže iz njihovih barak, prežali telegrafne in telefonske žice, razdrili železniško progo, okupirali tovarno dinamita v Sallentu, iztirili železniški vlak in izdali oklice na Spance, naj se jim pridružijo.

Poziv na revolto je imel nasprotni učinek. Zvesto o veliki zaroti proti republiki je združila vse struje proti ekstremizmu. Nasprotniki v narodni skupščini so pozabili na medsebojne spore in pooblastili vlado, naj se posluži vseh sredstev pri zatiranju rebelnega gibanja.

Vlada je takoj odredila močne čete proti rebelom in sledilo je več spopadov. Dva člana civilne straže sta bila ranjena v bitki z rebeli v Manresi in trije drugi vojniki v Bergu, ko je nekdo vrnil dva dinamitna paketa med vojaštvo.

V več krajih so rebeli razorožili lokalno polidijo predno je dospelo vojaštvo, nakar so se umaknili nazaj v tovarne in rudnike. V Figolsu je 800 rudarjev zgradilo barikade, od koder so vodili napade na policijo in vojaštvo.

Voditelji sindikalistov, ki so se sešli sinoči na zborovanju v Barceloni, so bili aretirani in bodo deportirani. Pred aretacijo so sindikalisti pozvali delavce na revolucionarno generalno stavko.

Rumunska igralka skušala umoriti bančnega predsednika
Bukarešta, 22. jan. — Florika Alexandrescu, gledališka igralka, ki je izgubila \$24,000 vlad poloma banke v Brosseru, je večerj prišla v urad banke in skušala umoriti predsednika. Policija je to preprečila, nakar je igralka razbila pohištvo v uradu.

Avstrijska pomoč za reveže
Dunaj, 22. jan. — Avstrijska vlada je večerj naročila svojim agentom, naj kupijo 5,000 glav goveje živine. Meso se bo rabilo za klobase, katere bo vlada porabila za nasičevanje brezposelnih. Vladi okrep ima namen pomagati tudi živinorejcem v alpskih pokrajinah.

Pred reorganizacijo angleške vlade

MacDonald se je že naveličal vednih preprirov in bo odstavil več ministrov

London, 22. jan. — "Premijer MacDonald se je že do grla sit nesporazuma, ki prevladuje med člani njegovega kabineta, in bo nedvomno izvršil rekonstrukcijo v vladi kmalu po otvoritvi parlamenta".

To izjavo je podal neki najboljši zunanji opazovalec angleške politike. Izjava je v skladu z drugimi informacijami o potrebi spremembe v MacDonaldovi vladi.

Sedanji ministri, ki zastopajo vse politične stranke, ne vlečejo skupaj in se ne morejo zediniti na nobeno vprašanje.

Najpomembnejša točka sedaj je carinsko vprašanje. MacDonald se nahaja v središču dveh nasprotujočih si frakcij, od katerih ena zahteva čim višjo protekcijsko carino, dočim je druga lojalna stari angleški doktrini svobodne trgovine. Dasi se seje kabineta vrše dnevno z namenom, da pride do sporazuma, je vse delo brezplodno. Vsi poskusi za složno delovanje so se izjalovili.

Domneva se, da bo MacDonald kmalu po otvoritvi parlamenta 2. februarja reorganiziral svojo vlado. Ministri, ki bodo najbrž odstavljeni, so sir Philip Cunliffe-Lister, sir Donald Maclean, sir Herbert Samuel in Philip Snowden.

Francija mogoče podpravi železnice
Amsterdam, Holandska. — Mednarodna federacija transportnih delavcev naznanja, da je v Franciji močno gibanje za podpravljanje železnice. Lansko leto so železnice naredile nad 200 milijonov dolarjev deficita, katerega mora pokriti država v smislu sporazuma.

Zagovorniki podpravljanja železnice pravijo, da je temu kriva slaba uprava in velika korupcija s strani direktorjev. V smislu zakona ima prevzeti država železnice l. 1969 in 1960, federacija transportnih delavcev pa pravi, da bo do tega prišlo v bližnji bodočnosti.

Ekonom urgira petdnevnik
Boston, Masa. — S. W. Lindsay, poznan ekonom, je v svojem govoru pred člani trgovske zbornice rekel, da bodo morale ameriške industrije uveljaviti petdnevnik, ako hočejo odpraviti brezposelnost.

V parlamentu je premijer podal izjavo, v kateri pravi, da ti delavci sploh niso stavarji, temveč rebeli, proti katerim bo vlada drastično postopala.

Saragosa, Španija, 22. jan. — Sinoči so neznani zarotniki vrgli bombo v cerkev San Carlos, ki je deloma razdejala poslopje. Človeških izgub ni bilo, ker je bila cerkev v času eksplozije prazna.

FEDERALNA POMOC ZA ŽRTVE DEPRESIJE

Senatni komitej priporočil predlogo o apropiaciji za podpiranje brezposelnih

Washington, D. C., 22. jan. — Zakonodajni program ekonomske pomoči hitro napreduje, poleg tega pa tudi akcija v zvezi s predlogo, da kongres dovoli 375 milijonov dolarjev za podpiranje brezposelnih. Administracija nasprotuje tej predlogi, katero sponzorirajo progresivni senatorji.

Predlogo, ki daje federalnim zemljiščnim bankam \$125,000,000 dodatnega kredita, je kongres odobril in sedaj čaka predloga samo predsedniškega podpisu. Pričakuje se, da bo kongres v prihodnjih par dneh odobril tudi ostale detalje administracijskega pomočnega programa v zvezi z ustanovitvijo rekonstruktivne finančne korporacije.

Večerj je senatni komitej odobril predlogo, vsebujočo načrt za podpiranje brezposelnih, ki reprezentira stališče progresivnih senatorjev, kako naj se podpora deli.

Predlogo določa, da vlada podari od sedaj do 30. junija 1933 \$375,000,000 iz federalne blagajne. To vato bi dobile države za podpiranje brezposelnih.

Predlogo sta sestavila senatorja LaFollette in Costigan in je kombinacija več drugih osnutkov, ki so bili že prej predloženi v kongresu. Ta dva senatorja sta v zadnjih tednih vodila slišanja, na katerem je nastopilo večje število ekonomov in voditeljev dobrodelnih organizacij.

V priporočilu komiteja je rečeno, da je predlagana vata konservativna v očigled veliki potrebi. Predlogo določa 125 milijonov dolarjev, ki naj bi se porabili za pomoč v tekočem fiskalnem letu, ostala vata 250 milijonov dolarjev pa v prihodnjem fiskalnem letu.

Stirideset odstotkov od te vate bi prejele države v soglasju s številom prebivalstva, ostala vata pa bi se razdelila kot bi zahtevala potreba. Posamezne države bi morale tudi zbrati zadostno visoke sklade, da bi bile upravičene do 40% od vate, ki bi jo dobile iz federalne blagajne.

Oklahomski zakon pred najvišjim sodiščem
Washington. — Zvezno najvišje sodišče ima pred seboj oklahomski zakon, na podlagi katerega je governor "Alfalfa Bill" Murray lansko poletje proglasil obsedno stanje in potonil milice ustavil produkcijo olja. Zadevo so tirale pred sodišče velike oljne družbe, ki pravijo, da je zakon neustaven in governorjeva akcija ilegalna.

Finsko-sovjetski mirovni pakt

Zastopniki obeh držav podpisali pogodbo, ki jamči obstoječe meje

Helsingfors, Finska, 22. jan. — Nenapadalni pakt, veljaven za tri leta in kateri garantira obstoječe meje na podlagi turkaj podpisane po zastopnikih finske in sovjetske vlade.

Pakt določa, da se morata obe državi vzdržati napadov na ruako in finško ozemlje in da ne smeta pomagati tretji stranki v slučaju napada na sovjetski ali finški teritorij. Pogodba, na kateri bazira novi pakt, je bila podpisana v Dorpatu, Estonija, 14. avgusta l. 1920 in priznava neodvisnost Finske od Rusije. Pogodba vsebuje tudi deklaracijo za končanje sovražnosti med obema državama in dovoljuje Finskij kos teritorija, ki daje slednji prost izhod do Arktičnega morja.

Narajajoča brezposelnost v Nemčiji

Nemčija ima sedaj več kot šest milijonov brezposelnih

Berlin, 22. jan. — Več kot šest milijonov ženskih in moških je sedaj brez dela v Nemčiji. Število brezposelnih je doseglo rekord v zgodovini države. Statistika, ki je bila objavljena 15. januarja, prikazuje 5,966,000 brezposelnih, toda od takrat je število naraslo nad šest milijonov.

Ker to število predstavlja skoro 10% nemškega prebivalstva, se lahko računa, da je 20% ljudi odvisnih od državne podpore in od pomoči milošinskih organizacij. Samo v Berlinu, ki ima 4,288,000 prebivalcev, je več kot 600,000 delavcev brez dela.

Z narajanjem brezposelnosti pada produkcija. Povprečna vrednost mesečne produkcije v problem letu je znašala \$833,000,000. Pred tremi leti je bila vrednost mesečne produkcije dvakrat večja.

Kanadski provinoli grozi večja brezposelnost

Vlada bo morala opustiti gradnjo cest, ako ne dobi federalne pomoči

Toronto, Ont. — Vlada province Ontario bo prisiljena opustiti gradnjo transkanadske ceste, ako ne dobi večje vate od dominijanske vlade. Pri tem delu je zaposlenih 21,000 bivših brezposelnih delavcev, ki žive v delavskih kampih "liven civilizacije".

Delo je zastajalo in so pri njem zaposleni aamski delavci. Minister Finlayson, ki vodi razvojna dela v severnem delu provinc, pravi, da delo hitro napreduje kot se je prvotno mislilo. Tudi je mnenja, da je porabljeni denar dobro investiran.

Premijer province skuša dobiti večjo subvencijo za nadaljevanje dela od zvezne vlade. Vsa dosedanja pogajanja pa so bila neuspešna. Ako provinca ne dobi državne podpore, bo suspendirano vse delo in prizadetih bo 21,000 delavcev.

Mokrači poraženi pri poskusu glasovanja v senatu
Washington, D. C., 22. jan. — Pri poskusu glasovanja, katerega so nekateri senatorji označili za zmotno strategijo, so bili mokračji poraženi z veliko večino glasov.

Senatorji so glasovali o resoluciji, katero je predložil senator Bingham, v kateri je bilo rečeno, da bo senatna zbornica podprla vsako akcijo, katero bi podprli governorji raznih držav z ozirom na referendum za odpoklic ali modifikacijo Volsteadovega zakona. Ko je bila

SOCIALISTI SVARE KONGRES PRED MASAKRI

Zahtevajo vladno oskrbo bednih in razkrinkavajo priprave buržoazije za masakriranje brezposelnih v slučaju demonstracij

Washington, D. C. — (FP) — Socialistična stranka je naložila pisma vsem senatorjem in kongresnikom, v katerih zahteva takojšnjo federalno podporo za bedne in svari zakonodajce pred posledicami, ako svezna vlada ne prisloži takoj na pomoč. Zahteva pol milijarde za nasičevanje sestrskih delavcev in pet milijard za javna dela.

Glavni tajnik stranke Senior in Norman Thomas sta priložila pismo tudi fotostat dveh strani brošure, katero je izdala 33. divizija narodne garde v Illinoisu in v kateri so instrukcije poveljnikom, kako postopati v slučaju, ako pride do demonstracij brezposelnih.

"V slučaju skrahiranja lokalnih pomočnih akcij," pravi pismo, "je edina alternativa brezposelnih stradanje, tatvina in krvotilje. Narodna garda v Illinoisu je pripravljena na masakr. Na podlagi instrukcij ... so milicniki pripravljeni saditi vsako sahtevo za prehrano s strupenim pilnom in krogliami."

"Lokalne pomočne akcije so na robu bankrota. Mnogim državnim legislaturam sabranjuje ustava prisločiti na pomoč. Radi tega mora to takoj storiti svezna vlada — saj je prisločiti na pomoč tudi bankirjem in korporacijam ... Odgovor na vprašanje: "Živi ali krogli" je v rokah kongresa. In ameriško ljudstvo bo hotelo vedeti — in to kmalu — kaj je vaš odgovor."

Is priloženih listopkov iz brošure narodne garde je razvidno, da je illinojska buržoazija res pripravljena samoriti v krvi vasko delavsko demonstracijo. Pripravljenih ima deset tisoč milicnikov širom države in poleg teh pa še ameriške legionarje in trgovske zbornice.

V instrukcijah je rečeno, da milicniki "ne smejo nikdar rabiti nabojev brez krogel, kadar streljajo na izgradnike ... in da ne smejo nikdar streljati v srak." Pri vsaki demonstraciji naj najprej napadejo sadnje vrste, "ker so v njih navadno strahopetci" in se jih lahko najprej razpodi. Ako pa ni praktično izvršiti napada v osadju, tedaj naj se nastavi najboljše strelce na strehe poslopj, "odkjer lahko pomerijo na izgradnike v osadju."

"Ker je v družbi veliko profesionalnih agitatorjev, toliko komunistov, tatov, morilcev, vagabundov, prepečev, je absolutno potrebno, da se z izgradniki ne sme mlo postopati, vsaj pa ne tako, da bi smatrali svoje demonstracije za uspeh," pravi jo v navodilih.

V brošuri je navedeno tudi razno orožje, ki je najbolj pripravnno za poulične boje, kot puške, Thompsonove male strojnice, količki, sekire, bombe za solzenje in ročne granate, puške s naboji s šibrami, jeklene čelade, avtomobili in avtotruki.

V instrukcijah je tudi omenjeno, da imajo "ambiciozni poveljniki veliko priliko se proslaviti v slučaju izgradov, z odločno akcijo in pravilno distribucijo vojaštva."

Namesto kruha illinojska buržoazija objublja brezposelnim krogli, namesto stanovanja ječe, bolnišnice in — pokopališča. Brošura je bila namenjena je skupnim in "odgovornim" osebam. resolucija dana na glasovanje, je samo 15 senatorjev glasovalo zanjo in 65 proti. Več senatorjev je potem izjavilo, da bodo suhači izrabili to poskusno glasovanje za svojo reklamo.

— Federal Pictures —
Iz novjatske Rusije. Stanovanja ameriških delavcev v Nizni-Novgorodu, kjer pomagajo Rusom pri otvoritvi velike avne industrije. Nova avna tovarna, ki so jo tam odprli pred kratkim, bo producirala 140,000 avtov letno.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASNIK IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodna: na Zdravno drivo (Ivan Chicago) in Kana-
do \$5.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Chicago \$7.50 na leto, \$4.75 na pol leta; na in-
stano \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.
Come closer to discover—Revelation is no fraud.
Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.
Naslov na vsa, kar ima stik s Nami:
PROSVETA
507-49 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Coolidge se repenči

Stari Calvin Coolidge se je oglasil te dni v American Magazine s bridko pritožbo nad ameriškim ljudstvom, ki je tako nezaupno napram bankam. Po njegovem mnenju je ljudstvo krivo, niso bankirji, da je toliko bank propadlo. Bančni sistem je "dober in zdrav", piše Coolidge, toda ljudstvo jemlje denar iz bank in ga neke akrija, kar je zelo grobo in brez malega zločinsko. Ne akrijavajte denarja! — kliče Coolidge — dajte ga bankirjem!

Ubogi Coolidge! Morda nam še umre od same skrbi, kako bi pridobil ljudi za bankirje, da jim zmečejo zadnje cente v njih nenasitna šrela. Toda ljudstvo v splošnem se ne zmeni zanj in — pokanje finančnih zavodov se nadaljuje dnevno.

Ameriški bančni sistem je dober in zdrav! Tako je dober in zdrav kakor je kapitalistični sistem, ki je povzročil ekonomsko krizo. Gospodarski sistem, ki je dober in zdrav, ne bo povzročil tako strašne polomije.

Nezaupnost ljudstva je prišla šele potem, ko so akrahirali trgi delnic in ko so začele banke zapirati vrata, ne prej. Kdo je torej kriv, da je ljudstvo izgubilo zaupanje v tak roparski sistem?

Od leta 1923 do 1. januarja 1932 je v Združenih državah propadlo 7805 bank in sistem je dober in zdrav! V vsem tem času je pa v Kanadi propadla ena sama banka!

Kako to? Ali so kanadski bankirji bolj tenkovestni in pošteni kot ameriški? Ali so sami angeli? Niti malo ne, toda postavte v Kanadi se bolj ostro in pošteno. V Kanadi ne more biti vsaka šema, vsak miselni spekulanti za bankirja; tam so spekulacije s tujim denarjem prepovedane in bankir, ki krši zakon, mora iti v zapor za dolgo let. Kanada ima včas v svojem parlamentu delavce in napredne poslanca, ki imajo prepričanje in ne verjamejo v moralne pridige a la Coolidge, pa so izsilili zakone, ki varujejo ljudski denar in bankam in vsak bankir mora biti pošten, čeprav noče. Ima vezane roke.

To naj bo v poduk onim bunkačem, ki nas vprašujejo, če bodo socialisti, kadar dobe deželo v svoje roke, postavili same anjele v vlado. Angelev ne bodo postavili, ker takih idealnih stvorov ni nikjer pod solncem, niti nad solncem, toda postavili bodo nove pogoje za vladanje in gospodarstvo. Ljudje, ki imajo trdno prepričanje, dobro vedo, da se človek v glavnem ravna po razmerah; kjer je priložnost za korupcijo, tam človek lahko pade, če nima prepričanja. Zato je treba odpraviti priložnost za korupcijo in spekulacijo. Postaviti je treba take pogoje, na podlagi katerih se korupcija ne bo izplačala in vsakdo, ki ima odgovornost, mora biti pošten, če hoče eksistirati.

V Združenih državah je že od nekdaj vsa priložnost za korupcijo in individualno špekuliranje s tujim denarjem. Gonja za individualnim profitom ne pozna nobenih mej in iz tega izvirajo vse ekonomske nadloge in propadanja privatnih denarnih zavodov. Ker ta sistem privatnega izkoriščanja in splošnega korumpiranja še ni odpravljen v korinah, zato Coolidgeva pridiga ne bo nič pomagala, niti ne bo pomagalo milijon drugih moralnih pridig.

Sistem korupcije in špekulacije je treba odpraviti — in korupcija ter špekulacija odpade sama.

Kazansko katedralo v Leningradu na Ruskem bodo sovjeti pretvorili v ateistični muzej. Pravoverne dušice se bodo zgrozile nad to novico in srd bo spet bruhal lavo obrekovanja na sovjete. Stojte, dušice! Ali ni to boljše kakor pa katedralo požgati kot delajo vročeglavi sindikalisti in anarhisti v Španiji?

Ob začetku krščanstva so paganske temple pretvorili v cerkve. Danes pretvarjajo cerkve v muzeje. Kdo bo ustavil ta razvoj? Edini naradni zakon, ki se ne izpreminja, je zakon večne izpremembe.

Na priporočilo predsednika Hooverja je kongres sprejel načrt za ustanovitve vladne korporacije s dvema milijardama dolarjev kredita, ki bo pomagala propadlemu in nesolventnemu privatnemu businessu na noge. Propadlim delavcem, ki so izgubili delo in prihranke ter se zadolžili do grla po krivdi bankrotirane businessa, vlada ne sme pomagati.

Za kongres, v katerem sede zastopniki kapitalizma, je to popolnoma v redu. Ako se tu delavcem to dopade, naj glasujejo za tak kongres še enkrat, še enkrat in še enkrat!

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin", naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedejo maj naslov, kar ne sme biti, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnat, kratki in razumljivi; opisni morajo biti v določnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Naslebanje podjetje
Milwaukee, Wis. — Delničar-
ska seja American State banke
se je vršila 12. jan. Iz poročil u-
radnikov je razvidno, da podjetje
je dobro uspevalo, kljub slabim
razmeram, ki vladajo po celi de-
želi. Vzrok, da ta ustanova dobro
uspeva je najbrž ta, ker so na
krmlju vzorni, delavni in pošteni
možje. To so direktorji in urad-
niki. Uspevalo bi pa lahko še
bolj, če bi bili še delničarji malo
bolj aktivni. Treba je malo več
zanimanja za stvar, ker je dobra.

Govoril sem z blagajnikom in
me je vprašal za več imen, če
so mi znana. Poznal sem vse. Na-
to pravi, da so delničarji, poslu-
jejo pa z drugimi bankami, da
delajo njim dobicek, namesto da
bi s svojim podjetjem poslovali.
Priporočljivo je slovenskemu ob-
činstvu, da bi se bolj posluževalo
tega podjetja, ker je nad po-
lovice delnic v slovenskih rokah.
Zakaj bi potem hodili drugam,
ko ste pa tukaj ravno tako po-
streženi, mogoče še boljše, ker
se lahko pogovorite v sloven-
skem jeziku. Sem skorej gotov,
da ni v Milwaukee in okolici no-
benege ališnega podjetja, da bi
bili Slovenci tako zastopani. Na-
dalje so delničarji v veliki veči-
ni tudi člani SNPJ.

Priporočljivo je tudi za SNPJ,
da bi kakšno vsoto vložila v to
podjetje, ker tukaj ni toliko
bančnih polomov kakor drugod.
V direktoriji so bili izvoljeni vsi
prejšnji in uradniki so isti. To
podjetje je imelo slavnostno o-
tvoritev v ponedeljek 20. julija
1931. Torej je staro ravno pol
leta. Da bi se komu kaj sumilj-
vega ne zdelo, lahko razvidi iz
računov podanih na delničarski
seji, ki so:

Loans and Discounts	\$239,061.17
U. S. Bonds	10,206.00
Other Bonds	138,973.76
Furniture & Fixtures	5,058.80
Other Assets	1,500.00
Cash and due from	
Banks and Bankers	56,666.64
	\$451,359.86

Liabilities	
Capital	\$200,000.00
Surplus	40,000.00
Undivided Profits	964.17
Demand Deposits	167,267.59
Time Deposits	53,138.10
	\$451,359.86

Apeliram na članstvo v Mil-
waukee, da bi se bolj zanimalo
za naš dnevnik Prosveto in da
bi mi šli bolj na roko, da bi mi
ne bilo treba hoditi po dvakrat,
trikrat ali še večkrat in nič do-
biti. Prosveta je članaka lastni-
na in v raven še edini delavski
list, brez katerega bi nobena slo-
venska družina ne smela biti, ker
v resnici zastopa delavske in-
terese. — Jacob Božič, zastopnik.

Razne vesti
St. Louis, Mo. — Zvonovi so
odsvinili, pevec utihnil, cerkve-
ne orgle odhrabljale in potle in
druhih nebelkih dobrot je kon-
ec. Delavec se je vrnil na delo,
če ga ima, če ne, pa se je lepo
odpravil na "jago" nad vse za-
leljeno prosperiteto za vogal. Ali
kje je tisti vogal, to je vpraša-
nje.

Razni političarji so že na delu
s svojimi uspalnimi frazami,
da bodo letos začele vse indu-
strije obratovati. Vaskandja va-
da, na katero nasede tisoče ka-
linov. Kaj ima delovno ljudstvo
pričakovati od teh parazitov, je
lahko uganiti.

Tukajšnji prohibicijski admi-
nistrator jo je letos še precej
dobro pogruntal. Krog desete u-
re zvečer se je meni nič tebi nič
lepo alekal ter legel k zaletel-
nemu počitku s celim svojim šta-
bom vred, kakor je sam poročal
dan po novem letu. Samo, da bi
on to par dni pred novim letom
objavil, da bi imeli grešni sem-
ljani vsaj enkrat priliko si vo-
ščiti srečno novo leto. Tu pa tam
bi pooneje zvedel, da kadar ma-
ke ni doma, mihi plašajo.

Večkrat sem opazil v listih o
kakem izredno nadarjenem de-
čku ali deklici. Stara navada je
bila v starem kraju namreč, ka-

nike in svetnice božje, ki jim
bodo baje izprosili lep prostor-
ček nekje na "onem" svetu.

Na 16. jan. sem šel na farrel-
sko postajo ter stopil v vlak, ki
me je odpeljal na Irwin in Wen-
dell, kjer sem obiskal mnoge ro-
jake in Franka Anžurja, ki me
je lepo pogostil in ponovil celo-
letno naročnino na Prosveto.
Hvala njemu in njegovi soprogi
za postrežbo. Hvala tudi Smoli-
čevim na Herminiju za darilo,
tako tudi vsem ostalim, ki so mi
šli na roke. Družini Lah na Irwi-
nu in Drmotu na Yukonu ter
drugim za gostoljubnost. Na 19.
jan. sem posetil rojake na Her-
miniju. Imel sem precej uspeha
z naročbo. Delavske razmere so
povsod slabe, kljub temu pa se
ljudje radi naroče na Prosveto,
če le morejo, ker je priljubljena
med našimi ljudmi vsespovad.

V bližnji bodočnosti obiščem
še druge znane in nepoznane na-
selbine. Se pripravam!

Anton Zidanšek.

Kriv je Kaponejev Tone
Springfield, Ill. — Srečno smo
"prirajali" v novo leto, kljub
slabim razmeram in težavam. —
V Prosveti je mnogo dopisov,
zanimljivih in manj zanimivih.
Nad dopisi je pojasnilo dopisi-
kom, naj bodo kratki, a nekate-
ri so kljub temu dolgi, ker so do-
volj zanimivi in pa menda tudi
dobro opisani. Sploh pa je v Pro-
sveti mnogo zanimivega štiva
med dopisi in drugim gradivom.
Vsekakor pa je prav, da so ali da
bi bili dopisi kratki pa jedrnat.

Depresija svobodno in moško
koraka naprej v novo leto! Ta-
ko močno si je osvojila svet, da
je niti sami bankirji in mogotci
ne morajo (nočejo) preplašiti.
Njim gre itak dobro, če koraka
depresija ali prosperiteta. De-
presija je postavila prosperiteto
za neki vogal, da reva sedaj tam
zmrzuje in čaka odrešitelja.

Pred par dnevi sem se sestal
z nekimi čikaškimi Ircom, ki mi
je pravil, da je v Chicago že sko-
ro vse bankrotiralo. Sem mu de-
lal, da so si sami krivi, ker so
izgnali (zaprli) Kaponevega
Toneta. Kdor drugim jamo kop-
lje, sam vanjo pade.

Po mojem mnenju depresije še
ne bo tako kmalu konec. Voli-
mo, če je mogoče, delavske kan-
didate. Pa tudi ženske volimo,
ako so sposobne. Neke ženske
nekje piše, da pridejo vsi višji
gospodje in ves narod skozi žen-
sko leto. — A. Gorens.

Coxova "korajža" je zajčja!
Yukon, Pa. — Rev. Coxu se
je poročilo, da je zbral velikan-
sko "armado" in z njo marširal
v Washington, D. C. Od mnogih
sem slišal, da je Cox korajžen,
jaz pa pravim, da ima on toliko
korajže kot zajec za grmom. On
je kapitalistični privrženec, za-
to ga tudi kapitalisti podpirajo,
ker dobro vedo, da lahko ustra-
hujejo tako "armado" kot je bi-
la njegova. Dobro vedo, da fa-
ther Coxova armada jim ne bo
prav nič škodila, ampak se kori-
stila. Zato sta pohodnica gover-
ner Pinchot in predsednik Hoo-
ver tako lepo sprejela, ker ve-
sta, da jih z eno lepo besedo la-
hko ukrotita.

Take in slične procesije se la-
hko vodijo še tisoč let, pa ne bo-
mo dobili nobenega izboljšanja,
spremembe, preobrata, temveč
se bomo še bolj podjarmili in
padi v še večjo sužnjost. Napa-
čno je, da gladovno ljudstvo
vpelje: Dela nam dajte! Kaj sa-
mo dela, drugega pa nič! Ne
vprašajo koliko bodo zaslužili in
koliko ur bodo delali. Kaj pa z
drugimi pravicami, ki nam gre-
do? Niti ne vprašajo, pod kak-
šnimi pogoji bomo delali. Delo ni
vse kar mi zahtevamo. Sedaj de-
lavci samo ogromno profito za
mogotce. Pa prirežamo procesi-
je!

Kapitalisti nas imajo že sedaj v
svojih krempljih kot hudič gre-
šno dušo. Ako se ne bo delav-
stvo zavedlo, da bo smoteno in
skupno zahtevalo svojih pravic,
na bodo še bolj potisnjeni k tlom.
Zato pravim, da bi bilo boljše,
če bi delavstvo podpiralo Norman
Thomasa mesto father Coxu; prvi
je človek, ki se mu lahko sa-
upa vaselej, ker nas vodi k pra-
vemu cilju, drugi pa je le izra-
bil moment, da se je ovekovečil
z njegovo procesijo, če se sploh
je. Thomas ima jasen in trden
program, Cox ga nima, ampak
vidi pomoč v brezposelnosti
procesijah. Thomas zahteva za
vsakega delavca pošteno plačilo
za njegovo delo, krajši delovnik
in druge človeške pravice. On ne

prosi s procesijami, on zahteva,
ako smo pripravljani njemu po-
magati — v našo korist. On za-
hteva starostno pokojnino za de-
lavce in brezposelnostno zavaro-
valnino itd. Kaj še hočemo!

Kapitalisti nočejo starih de-
lavcev, ker jih morajo boljše
plačati in ker mlače lagje bolj
izkoriščajo. Zato stare delavce
(45 let stare!) enostavno odsel-
vijo. Kapitalisti so si že vzgo-
jili mladino v svojem duhu, zato
jo sedaj lahko izkoriščajo, ker je
nedostopna zdravim delavskim
idejam. Zavednih delavcev ne ma-
ga in dolžnost pa je, da to mla-
dino pridobije zase, kajti ta mla-
dina, ki je proletarska mladina
v pravem pomenu besede, po
vseh pravicah spada v delavske
vrste. Treba jo je vzposabljeni
in učiti, da bo spoznala. Zato pa
se zavedni delavci ne smejo pu-
stiti za nos voditi; ne smejo bi-
ti žoga v kapitalističnih igrah in
leteti ter drveti v procesije, am-
pak morajo znati preudariti po-
men časa.

Naš izhod je v Thomasovem
programu. Treba je pribiti eno:
ako bi Thomas organiziral arma-
do kot jo je Cox, bi ga vrgli v
zapor, da ne bi nikdar več solca
videl. To je jasno! Rekl bi mu
prekucuh. Toda father Cox je
varen, pa je povedel procesijo...
Ako trezno premisljimo, nas ta-
ka taktika, kakršno je povzel
Cox, vodi v še večjo sužnjost. On
vodi le svojo politiko sebi v prid.

Rudolf Fradel.

Naznanilo in poročilo
Presto, Pa. — Tudi tukajšnje
delavske razmere so od muh. In
kdo je kriv te miserije? Saj i-
mam Velikega Inženirja, ki nam
gospodari. Pa zakaj bi kaj
ne ukrenili, da bi bilo boljše? Na
4. jan. je šla velika množica lju-
di iz Pittsburgha v Washington
prosit dela in jela, pa je menda
vse padlo na gluha ušesa. V bli-
žnjem Bridgevillu so štiri tovar-
ne. Za božič so nam dali lepo bo-
žično darilo—10% redukcije, po-
tem pa naj delavec živi s svojo
družino. Tri dol. na dan zaslu-
žka, pa en dan dela v tednu!

Kljub slabim časom priredi tu-
kajšnje društvo št. 166 SNPJ ve-
selico na 6. feb. Na ta dan bomo
tudi počastili sv. Pusta, našega
patrona. Pridite vsi, da bo bolj
zabavno. Imeli bomo dobro god-
bo in okusen prigrizek ter fino
pijačo. Vstopnina je 50c za mo-
ške in 25c za ženske.

Leopold Mur.

Dopis farmarja
Waterford, Pa. — Vreme le-
po, da kaj. Slovencev je tukaj
malo. Tukaj so lepe in rodovit-
ne farme in tudi vina trta. Na
farmi sem že dve leti. Sprevidel
sem, da je to pripraven kraj, da
bi se naši ljudje sem naselili na
farme ter da bi ustanovili farm-
sko slovensko zadrugo. Ta kraj
se nahaja neposredno v bližini
velikih industrijskih središč, to-
rej primeren kraj za to. V teh
središčih je na tisoče naših lju-
di, ki bi tudi lahko postali člani
zadruge kakor farmarji.

Tukaj sploh ni neobdelane ze-
mlje. Kraj se nahaja 15 milj od
jezera Erie in je najboljši polje-
delski del države Penna. Če ka-
terelega rojaka vesel in zanja,
naj pride sem in mu bom dra-
ge volje razkazal okolico. — Jacob
Stegel, član društva 391.

Poročilo in zahvala
Springfield, Ill. — Naša pri-
reditev na Silvestrovo je bila zelo
uspešna. Udeležba jako velika in
zadovoljnost splošna. Igra "Mu-
stasti muzikant" je veliko pripo-
mogla k uspehu. Ves dobicek je
šel za SND.

Druga veselica je bila na 16.
jan. To je bila veselica društva
št. 47 SNPJ, za katero so se za-
vezale društvene članice, ki so
mnogo storile in darovale, da je
bil tako velik uspeh. Vsa čast in
hvala jim za požrtvovalno delo.
Dobicek je šel v društveno bla-
gajno. Tudi možki moramo poka-
zati našo dobro voljo za sodelo-
vanje. Dobro bi bilo, da bi se
ženske zavzele tudi za SND, kaj-
ti ta ustanova je v korist nam
vsem. Želim, da bi katera o tem
izrazila svoje mnenje.

John Ocepek.

Smrtina kosa
Cleveland, O. — Na 9. jan. je
nenadoma umrla mra. Mary Tre-
bec in je bila pokopana 13. jan.
Udeležilo se je nad 300 ljudi. U-
deležili so se tudi člani klubove
"Zarje" in klubov št. 27 in 49
JSZ. Bila je članica kluba št. 27.
Pogreb je bil cvilen.

Združevanje krščanskih cerkva

Pred kratkim je rimski papež Pij povabil
protestantovske cerkve in vzhodno pravoslavne
cerkev, naj se pridružijo Rimu.

Staro dejstvo je, da je krščanstvo razkosano
na razne cerkve in sekte. Razkol med rimsko
in grško (pravoslavno) cerkvijo je prišel še v
staremu veku, komaj nekaj stoletij po ustano-
tvi krščanstva. Ta razkol je bil največ zaradi
oblasti in vodstva. Skofje v Carigradu niso
nikdar hoteli priznati nadoblasti rimskih škof-
ov, ki so se kasneje nazivali papeži ali očete
vseh pristašev. Poleg tega je bilo več manj-
ših razkolov z raznimi prvotnimi krščanskimi
organizacijami. Drugi veliki razkol je prišel
z reformacijo v 16. stoletju, ko je bila rimska
cerkev malone že na robu moralnega propada.
Korupcija v cerkvi je bila nepopisna; vsak ča-
je imela cerkev po dva ali tri papeže, ki so drug
druga preklinjali in izključevali. Reforma-
cija je stresnila Rim, da je nekoliko počistil
svoj Agitjev hlev in uvedel razne reforme, to-
da plačati je moral veliko ceno. Velik del se-
verno in zapadnoevropskega krščanstva se je
odtrgal od Rima in odšel svojo pot. Protestan-
ti vsake dežele so posej imeli svoje avtonomne,
narodne cerkve in propagirali so "čisto kr-
ščanstvo", ki izvirja iz te biblije in evangelijev,
zato se imenujejo tudi evangeljske cerkev.
Ampak edinstvi med njimi ni bilo. Vsi pro-
testantje so zavrgli papeža, rimski pomp in
obrede, večino zakramentov in drugo navlako
iz paganske dobe, kljub temu ni med njimi
enotnosti; vsak "čisti" voditelj je pustil za se-
boj svojo sekto "čistega" krščanstva. Izjema
je angleška cerkev — v Ameriki se imenuje
episkopalna — ki je obdržala rimske cere-
monije, toda namesto papeža, je angleški kralj
njen vrhovni poglavar.

Odviz pravoslavni in protestantov na pape-
žev klic je še slab. Pravoslavni molče, med
protestanti se je pa oglasil neki metodistični
škof v Ameriki in izjavil, če hoče papež zdru-
žitev, naj se prelevi v metodista. Obudilo se
je pa gibanje za zblizanje angleške cerkve s
starokatoliški. Ta naziv nosijo oni, ki so od-
padli od Rima po letu 1870, ko je bila sprejeta
dogma papeške nezmotljivosti. Pred nekaj
dnevi je škofova zbornica angličanske cerkve
v Londonu soglasno zaključila, da se vse staro-
katoliške organizacije povabijo v zvezo z an-
gličani.

Ta korak angličanov morda ne bo jalov. Staro-
katoliški, kakor pravoslavni, so še najbližji
angličanom in morda se združijo. V to jih
silijo zunanje razmere. Nato pridejo protes-
tanti zraven. Vse kaže, da se prej združijo
med seboj vse krščanske cerkve in sekte zunaj
Rima kot pa z Rimom. Združenje z Rimom
pride nazadnje, ko bo Rim že — golo okostje.
Papež Pij je rekel v svoji "združitveni" en-
cikliki, da je združitev krščanstva potrebna
zaradi silnega vala brezverstva, ki se širi po
svetu in največ na račun krščanskih cerkva.
Ampak papež še ne misli na kompromis, tem-
več hoče, da vsi pridejo brezpogojno v Rim.
Te kapitulacije še ne bo. Enkrat pa pride
čas, ko bo papež — seveda bodoči — rad mislil
na kompromis. To pride takrat, ko rimska
cerkev izgubi vse privilegije in ko bo odpada-
nje vernikov od vseh krščanskih cerkva tako
veliko, da bodo vse resno računale z zadnjimi
desperatnimi sredstvi samoohrane.

Razkol znači konkurenco in boj, ki poživlja
obe strani. Ko pa se ostanki vsega krščanstva
združijo, pride stagnacija, ki povzpehi propast.
Že današnji klici na združitev pomenijo zače-
tek konca. Vse cerkve gredo navzdol. Novih
ekonomskih in socialnih razmer, zlasti pa
masne moderne izobrazbe, ne morejo prebiti.
Še pred sto leti je bila cerkev, ki predstavlja
organizirano religijo, prva v javnem življenju;
bila je državna institucija in forsirala je pri-
znanje in respekt. Tega ni več. Danes je cer-
kev v večini dežel privatna ustanova, ki se mo-
ra vzdrževati iz lastnih virov. Kmalu pa pride
čas, ko se bo morala cerkev težko boriti za pri-
villegij, da sploh sme eksistirati in imeti kake
vire bogastva. Tedaj pride akcija za končno
združitev. To se najbrž zgodi še v tem sto-
letju.

Razvoj verstva je jasen. Iz primitivnega
praznoverja in čarovništva pri vseh narodih se
je razvila močna duhovniška kasta, ki je obrat-
no razvila dogme in osebne bogove ter postavi-
vala svoj cilj na "oni svet". V državnih cerkvi
je ta silna organizacija dosegla vsek svojo
razvoja, nato se začne proces razpadanja. Naj-
prej razpade organizacija, nakar izgube se
dogme in doktrine vsjo nekdajno moč in vred-
nost. Ostane še nekaka filozofska megla, ki se
bo vlekla med majhnimi skupinami ekcentri-
čnih ljudi še par stoletij.

Istočasno pa moderno znanstvo razvije vsa
potrebna nadomestila, ki bodo blagodejnejša in
plodnostnejša vplivala na kulturno življenje
bodočega človeka kakor pa je vplivala ozko-
srčna, dogmatična in dušeca verska morala.
Znanost sčasoma odkrije vse resnice, ki jih
more človek doumeti, socialna etika pa nadome-
sti versko moralo, nakar vera v supernaturne
špekulacije ne bo več potrebna. In človek bo
svežejši, značajnejši in svobodnejši!

Nepismenost v Italiji

Iz Rima poročajo: V šolskem letu 1881-1882
so našli v Italiji 1,939,000 učenecv in dijakov.
To število je v letih do 1929-30 poskočilo na
4,419,000. Število analifabetov pa pada kakor
sled: 1881 je bilo v Italiji 72 odst. analifabetov,
1901 so našli 48 odst., 1911 še 38 odst. in
1921 samo še 27 odstotkov nepismenih lju-
di. Danes je nepismenost najbolj razširjena v Ka-
labriji, pismenost pa je največja v Piemontu.
Pri rekrutacijah se je dvignilo število pisme-
nih od 67 odst. leta 1909 na 87 odst. v letu 1927.

Dr. Jamarjev novi serum proti tuberkulozi

Ljubljanski zdravnik dr. Tone Jamar je izumil in devet let uspešno uporabljal svoj serum zoper tuberkulozo. — Kaj pravi izumitelj o tem. — Kako učinkuje novi serum?

(Izvirno Prosveti.)

Ljubljana, koncem 1931.

Na kratko smo že opisali, da je ljubljanski zdravnik dr. Jamar dovolil novinarjem za božično izdajo listov intervju, v katerem prvič popolnoma javno govori o svojem novem serumu zoper jetiko. S tem je svoje zdravilo razglasil in zbudil bo zanimanje ne le bolnikov, marveč tudi specialistov za tuberkulozo. Moral bo svoje zdravilo razložiti in izbrati.

To mu ne bo težko, ker se je do tega koraka pripravil za devetletnim uporabljanjem svojega seruma in je v tem času imel mnogo uspehov. Prav tako je dal preizkusiti svoj serum od drugih zdravnikov in zavodov, kjer so povsod potrdili, da učinkuje serum zelo uspešno in da je v vseh primerih pomagal. Po devetletni praksi pa se tak uspeh lahko javno razglasi.

Ker bo vsakekor zanimalo čitatelje, navajamo po izpovedbah dr. Jamarja v glavnem, kako je prišel do tega seruma, kje so ga preizkušali itd.

Dr. Tone Jamar je rodom iz Škofje Loke, kjer se je rodil l. 1882. Gimnazijo je študiral v Kranju, končal v Beljaku, za zdravnika pa je študiral na Dunaju. Služboval je v Trstu in Trbovljah, med vojno pa je zbolel na pljučih ter prepotoval kot bolnik razne sanatorije in zavode za tuberkulozne. Kot tuberkulozni bolnik se je tudi začel baviti s proučevanjem jetike.

Dr. Jamar pravi, da postanejo na tuberkulozi oboleli zdravniki občutljivejši, da radi rahlega zdravja ne morejo delovati kje na deželi, marveč se posvetijo povsem študiju tuberkuloze. Tako se je tudi dr. Jamar specializiral za bolezni na pljučih. Pročeval je tuberkulozo na Dunaju pri dr. Schlesingerju, pri dr. Trunku v sanatoriju Enzenbach, kasneje pa v javni bolnici v Ljubljani, kjer vodi pododdelka za tuberkulozne. Kako je začel iskati za novim serumom, pripoveduje sam: "Ko sem pa vedno bolj in bolj opazoval, da tuberkulin kot specifično sredstvo proti jetiki, od katerega so pričakovali lepih uspehov, ni prinesel zaželenih rezultatov in se je tudi velik del zdravnikov obrnil na splošno razkuževalna zdravila — posebno na zlato — sem se poglubil v študij imunite- te ter šel svojo pot. Tako sem prišel do pasivne imunite pri zdravljenju tuberkuloze in do svojega seruma. To sredstvo uporabljam že devet let. Vedno in vedno se ponavljajo primeri, da nastopajo posamezniki z novimi sredstvi pri tej ali oni bolezni. S tem razburjajo po nepotrebnem duhove bolnikov, kajti navadno se pozneje izkaže tako sredstvo kot neustrežno. Zato je potreba mnogo primerov zdravljenja, ki so jih opazovali tudi drugi zdravniki in izrekli svoje objektivno mnenje."

Tako pravi dr. Jamar. In zato je zdravlil s svojim serumom pod naporno kontrolo dveh rentgenologov v Ljubljani, pokazal je rezultate svojega zdravljenja zdravnikom iz Zagreba, njegov serum so preizkušali v sanatorijih pri nas in zunaj. Primarij dr. Samardžija v sanatoriju Klenovnik za pljučne bolezni je izjavil: Serum sicer ne ustvarja čudežev, je boljše od raznih ostalih specifičnih dražilnih metod. Uspehi so pri vseh bolnikih izraziti, pri večini večji od onih, ki se običajno vidijo po sanatorijih. Stanje bolnikov se je po večmesečni uporabi tega seruma zelo zboljšalo.

Ti uspehi so potrdili dr. Jamarjevo vero v uspešnost seruma in tako je letos 11. decembra prvič predaval o njem pred zbranimi člani zdravniškega društva ter pokazal nekaj primerov tuberkuloze pljuč, reberne in trebušne mrene, ženskih spolnih organov in kosti ter uspehe svojega zdravljenja.

Ta večer je bil posvečen spominu pred kakim mesecem umrlega dunajskega učenjaka dr. Guida Holzknichta, ki je umrl

za rentgenskim rakom. Tudi dr. Holzknicht je opazoval učinek Jamarjevega seruma pri tuberkulozi hrbtenice. Ta dunajski učenjak je vzpodbujal dr. Jamarja in ga vabil celo na delo na Dunaj, kjer bi delala skupaj.

Tudi graški profesor medicine dr. A. Witte je videl rezultate Jamarjevega zdravljenja pri tuberkulozi hrbtenice ter je tega bolnika predstavil na kliniki kot ozdravljenega.

V čem je bistvo Jamarjevega seruma? Na to vprašanje odgovarja dr. Jamar: "Če vbrizgamo ali apliciramo pacientu specifična sredstva (razne tuberkuline), tedaj dražimo njegov organizem, da prične izdelovati protistrupe, s pomočjo katerih se potem telo bojuje proti bolezni. Vendar pa se opaža, da tuberkulin pri veliki večini bolnikov nima uspeha in da nekaterim lahko celo škoduje. Uspeha je pričakovati le v primerih, ko imajo pacienti še dovolj splošne in specifične odporne sile, da jo na tej podlagi lahko pomnožijo. Če pa te sile organizmu primanjkuje, je, tudi ne more pomnožiti ujetno specifično draženje. Zato bi bilo v vseh primerih tuberkuloze idealno, če bi mogli utelesiti organizem iz izdelane protistrupe in na ta način vpostaviti takozvano pasivno imunite pri zdravljenju proti tej bolezni. Na tej teoriji bazira tudi zdravilne s serumom, ki ga uporabljamo jaz."

Dasi proučuje dr. Jamar ta serum že devet let, vendar še neče izreči končne sodbe o njem. Nadaljeval bo s študijami. Dosedajni uspehi lahko dajejo slutiti, da utegne dr. Jamarjev serum postati dober zbiralec jetike, te najhujše bolezni, ki mori ljudi kar v množicah.

Venerične bolezni delavstva v Sloveniji

Ljubljana, začetkom jan. 1932.

Venerične bolezni predstavljajo med vsemi boleznimi prav posebno izjemo. Po ljudskem pojmovanju je vsako spolno obolenje nekaj akrajno sramotnega. Spolne bolezni se smatrajo splošno za znak in posledico nemoralnega življenja. Zanimivo je to, da se vulgarno že od nekdaj imenuje lues "francoska bolezen" (morbus gallicus), menda zato, ker na Francoskem najbolj uspeva kult nagote (Moulin rouge, Folies bergeres, Casino de Paris itd. itd.). Obratno pa imenujejo Francozi lues "napolitansko bolezen" (mal de Naples). Takih nazorov ne smemo splošno generalizirati. Neizkušen mladenič oziroma dekle, ki bolj iz radovednosti kot pa iz užitka poišče sladkosti tega življenja, mnogo lažje vjame kakšno nečedno bolezen kot pa izvežban "Lebemann". Vrh tega neumestna sramotljivost povzroči premočkrat, da se bolezni razpase do najnevarnejšega stadija. "Nedolžna" okuženja na stranicah, pri stiskanih rok itd. se navadno ne vzamejo resno v pretes, akoravno so teoretično prav lahko mogoča. Univ. prof. dr. Metod Dolenc pravi v svoji razpravi "Zdravniška tajnost v kazenskem pravu", Ljubljana 1927, (posebni odtis iz "Slovenskega Pravnika"), da koman 1 odstotek naklepnih odprav človeškega plodu pride na dan t. j. pred sodnika. (Večkrat se take stvari diagnosticirajo kot "vnetje slepiča"). Brez dvoma velja približno isto tudi za spolne okužbe. Iz enega odstotka, ki ga imamo na razpolago, pa nikakor ne smemo delati splošnih zaključkov za ostalih 99%. To moramo podčrtati, predno navajamo statistične podatke iz vsakoletne publikacije OUZD-a v Ljubljani.

OUZD v Ljubljani (Okrožni urad za zavarovanje delavcev) je imel v letu 1929 povprečno 94.929 članov. Od teh je bilo bolnih na

bolezni, dnevi

kapavici 234 7740

mehkem tankarju 9 244

primarni sifili 38 1294

sekundarni sifili 31 1821

Skupaj 307 11009

Pri tem so upoštevani samo ona obolenja, ki so vezana z delovno dejavnostjo (brez ambulantnih obolenj).

Na enega moškega zavarovanca odpade letno povprečno 0.135 bolezenskih dni radi veneričnih bolezni (t. j. takozvana venerološka morbiditeta); na eno zavarovano žensko pa skoraj polovico manj namreč 0.077 bolezenskih dni. Vzrok temu bo najbrže ta, da ena ženska relativno okuži več moških kot pa obratno ali pa, da znajo ženske venerične bolezni boljše akrižirati.

Dasi ravno znana povprečna venerološka morbiditeta (moških in žensk skupaj samo 1% od celokupne morbiditete vseh diagnoz, vendar znajo letna bremenja OUZD-a za venerologijo čeden znesek od blizu pol milijona dinarjev.

Ako primerjamo venerološko morbiditeto z zavarovano mezo t. j. z delavskim zaslužkom, vidimo, da so po statistiki OUZD-a venerične bolezni pri boljše plačanih delavcih nekoliko redkejši nego pri slaboplačanih delavcih. Iz tega dejstva pa ne smemo zaključevati, da s povečanjem plač poraste tudi seksualna etika. Najbrže bo ravno obratno, ker al boljše situiran človek lažje "kupi ljubezni" in tako lažje nalezne bolezni a obenem tudi lažje skriva sramotne posledice. V zgodovini večkrat čitamo, da so se podaniki bratili poljubljati roko oziroma nogu temu ali onemu dostojanstveniku iz razloga, "quia totus erat morbo galico ulcerosus", t. j. ker je bil ves pokrit s sifilitičnimi izpuščaji. Znano je, da mnogo ženjalnih ljudi umre na paralizir. Pojav je tolačiti tako, da talentirani ljudje lažje pridejo do nasladi in tako nalezajo grde bolezni. Interesantno je, da z odkritjem raznih zdravilnih serumov (n. pr. salvarzan) številni paralizirani in tabetikozi raste. Pri injekcijah večina bacilov (spirocheta palida) pogine, nekateri apretnejši pa zbežijo v oddaljene in nepristopne organe t. j. v možgane in hrbtne možke, kjer se zablijo. Ko pa nevarnost po daljšem času preneha, pridejo iz svojih "trdnjav" in povzročijo paralizno in tabes.

V letu 1929 je bila venerološka morbiditeta v sledečih industrijskih skupinah največja:

Industrijska skupina

Gostilne, kavarne in prenočišča (natakarji) 0.242 dni

Hrana in pijača 0.243 "

Saniteta in higijena (brivci itd.) 0.362 "

Poligrafija (tipografi) 0.642 "

Gospodinjstvo (služkinje) 0.69 dni

Kovinska industrija 0.089 "

Gostilne, kavarne itd. (natakarice, sobarice itd.) 0.109 "

Gradbeniška industrija 0.184 "

Hrana in pijača 0.290 "

Papirna industrija 0.582 "

Iz teh podatkov pa nikakor ne smemo in ne moremo delati zanesljivih zaključkov, kakor zgoraj omenjeno, in razen tega tudi zato ne, ker se številke od leta do leta zelo menjavajo. Povrh tega veljajo svetopisemske besede: "Ne sodite, da ne boste sojeni!"

Splošno prevladuje mišljenje, da so suhi in mršavi ljudje bolj strastni in tako bolj podvrženi veneričnim boleznim kot pa debeli ljudje. Tega pa iz statistične OUZD-a ne moremo presojati, ker OUZD nima takih statističnih podatkov in ker pri nas — debelih delavcev menda sploh ni.

Stavba dvorane znameniti, katere zdaj grade na prostori svetovne razstave v Chicago. Po- slednje bo dograjene prihodnje poletje in bo 700 čevljev dolga in 400 čevljev široka; imela bo dve nadstropji in mezanin. V sredi bo velika arena, v kateri bo prostora za 80.000 oseb.

Na enega moškega zavarovanca odpade letno povprečno 0.135 bolezenskih dni radi veneričnih bolezni (t. j. takozvana venerološka morbiditeta); na eno zavarovano žensko pa skoraj polovico manj namreč 0.077 bolezenskih dni. Vzrok temu bo najbrže ta, da ena ženska relativno okuži več moških kot pa obratno ali pa, da znajo ženske venerične bolezni boljše akrižirati.

Dasi ravno znana povprečna venerološka morbiditeta (moških in žensk skupaj samo 1% od celokupne morbiditete vseh diagnoz, vendar znajo letna bremenja OUZD-a za venerologijo čeden znesek od blizu pol milijona dinarjev.

Ako primerjamo venerološko morbiditeto z zavarovano mezo t. j. z delavskim zaslužkom, vidimo, da so po statistiki OUZD-a venerične bolezni pri boljše plačanih delavcih nekoliko redkejši nego pri slaboplačanih delavcih. Iz tega dejstva pa ne smemo zaključevati, da s povečanjem plač poraste tudi seksualna etika. Najbrže bo ravno obratno, ker al boljše situiran človek lažje "kupi ljubezni" in tako lažje nalezne bolezni a obenem tudi lažje skriva sramotne posledice. V zgodovini večkrat čitamo, da so se podaniki bratili poljubljati roko oziroma nogu temu ali onemu dostojanstveniku iz razloga, "quia totus erat morbo galico ulcerosus", t. j. ker je bil ves pokrit s sifilitičnimi izpuščaji. Znano je, da mnogo ženjalnih ljudi umre na paralizir. Pojav je tolačiti tako, da talentirani ljudje lažje pridejo do nasladi in tako nalezajo grde bolezni. Interesantno je, da z odkritjem raznih zdravilnih serumov (n. pr. salvarzan) številni paralizirani in tabetikozi raste. Pri injekcijah večina bacilov (spirocheta palida) pogine, nekateri apretnejši pa zbežijo v oddaljene in nepristopne organe t. j. v možgane in hrbtne možke, kjer se zablijo. Ko pa nevarnost po daljšem času preneha, pridejo iz svojih "trdnjav" in povzročijo paralizno in tabes.

V letu 1929 je bila venerološka morbiditeta v sledečih industrijskih skupinah največja:

Industrijska skupina

Gostilne, kavarne in prenočišča (natakarji) 0.242 dni

Hrana in pijača 0.243 "

Saniteta in higijena (brivci itd.) 0.362 "

Poligrafija (tipografi) 0.642 "

Gospodinjstvo (služkinje) 0.69 dni

Kovinska industrija 0.089 "

Gostilne, kavarne itd. (natakarice, sobarice itd.) 0.109 "

Gradbeniška industrija 0.184 "

Hrana in pijača 0.290 "

Papirna industrija 0.582 "

ZA NAŠE FARMARJE

Piša Frank Lukancich

Cementiran pod stane nekoliko več nego iz desk, pa je močan, lahek za čiščenje in zavarovan proti podganam. Ako pa ni tak pod pravilno napravljen, je mrzel in vlažen, kar je perotni- ni zelo škodljivo. Cementiran pod mora biti z od 6 do 8 inč prodašnega, zrahljanega materijala: Stročeno kamenje, premogov pepel itd.

Tak materijal se mora dobro nabiti v tla, potem napravimo na ta stlačen materijal 3 inče grob cement, nanesen s grobim peskom. Kadar se cement (konkrit) dobro posuši, pognemo ves pod s katramovim papirjem ali pa z močno odejo premogovega katram. Končno šele damo zopet eno lego cementa od 1 do 1½ inče na debelo vrhu vsega tega, seveda s finjšim in drobnejšim peskom. Ako napravimo cementiran pod na ta način, nam ostane topla in suha.

Stene, posebno nad podom kakih 18 inčev visoko, morajo biti tako napravljeni, da so pozimi tople, poleti pa hladne. Se razume, da morajo biti debelejši nego one, višje od 18 inčev naprej. Stavba mora biti zadosti od tal, pa ne previsoko — od 6 do 8 inčev visoko je zadosti — na ravni površini, visoki zemlji pa mora biti saj 3 inče visoko. Gledati je, da so stene, tako napravljen, da so suhe, da je kokošnjak suh, tople in pripravljen za čiščenje in razkuženje. Okna morajo biti tako nizka, da imajo solnčni žarki prost dohod v kokošnjak. Spretna stran stene mora biti visoka od 6 do 8 čevljev, zadnja pa zadostuje, da je od 4½ do 6 čevljev visoka. Dvojni stena je posebno priporočljiva, saj za gredami, pač pa so potrebne dobre in neprodušne stene povsod, razen spredaj.

2x4 je navadno zadosti močan les za stene. Sedaj tudi pogosto inzolirajo stene, vsaj na severnih in mrzlih straneh. Dobijo se take dečke, ki niso ne papir in ne les in se imenujejo "insolation boards". Take dečke se navadno vdelajo med steno ali pa povrh. Glede strehe ni natančno, kako visi, to se ravna po okoliščinah. Oboje, okna s steklom in zavesa se rabijo v kokošnjakih. Okna za razsvetljavo, zavesa pa za ventilacijo.

Okna morajo biti dolga in ozka; stekla v oknih naj bi bila 8x10 ali 9x12 inčev. Pripravimo 1 štirjaški čevljev svetlobe na vsakih 12 do 15 štirjaških čevljev površine poda. Zavesa se navadno napravi zunaj kokošnjaka, katere morajo biti vedno odgrnjene razen ob hudi nevihti in ob zelo mrzlem času. Ventilacija je zelo potrebna pri perotnini, da se notranjost hleva osuša in da je perotnina zdrava in močna, da se zamore pravilno razvijati.

Ako je kokošnjak pravilno napravljen, zavesa dovoljuje zraku prehod brez prepiha. Priporočljivo je v hudi vročini poleti pripraviti še nadaljnjo ventilacijo. Navadno napravijo podolga in ozka (12 inčev) vrata (odpiralo v zadnji steni pod vrhom, nad gredami), katere se ob takem času odpirajo. Paziti je, da na ta način ne napravimo prepiha: Dolžina takih vrat se ravna po velikosti kokošnjaka.

Vrata ali ventilator 6 čevljev dolga in 12 inčev široka navadno zadostujejo za 20 čevljev dolgo stavbo.

Grede pri perotnini

Grede se navadno napravijo na zadnji strani kokošnjaka, po dolgo, kolikor je dolg kokošnjak. Napravi se med gredami le toliko prostora, da imamo lahko prehod med njimi. Palice za grede navadno napravimo iz 2x4, tako da jim porežemo robove in napravimo gladke napol zaokrožene palice, da zamore kokoš z vsem krepljem sedeti na palci.

Velike nedostatke pri perotninstvu sem že videl, ker imajo ponekod kar navadne tenke palice za grede. Taka naprava ni pravilna; pri taki napravi se šivali zelo muči pri ležanju, posebno one kokoši z velikimi kreplji.

Pod gredami mora biti gladek in raven pod in zadosti prostora, da se zamore čistiti po njem. Na tak pod se zbirajo ponoči ali podnevi kokoši odpadki, kateri se zjutraj počistijo z zato pripravljeno grebljico in odstranijo. Po takih podih je priporočljivo vsak dan na tanko potrositi z živim apnom. Apno pomori bacile raznih bolezni in drži čisto in suho.

(Dalje prihodajla.)

RAZNE VESTI

Policiji protestirajo proti redukljam

Syracuse, N. Y. — Zupan Roland B. Marvin je predlagal redukcijo policijskih plač za deset odstotkov, da znižata mestne izdatke. Policiji so soglasno odgovorili proti znižanju in izjavili, da se bodo borili na sodiščih, ako bo potrebno. Pravijo, da redukcija plač pomeni kršitev civil service zakonov. Za policije se je zavzela tudi državna policijska konferenca, ki je brzojavno protestirala proti županovemu načrtu in izjavila, da so plače policajev v Syracuseu nižje kot v drugih mestih države New York.

Nedavno je mestni svet reducirali plače vsem učiteljem, ki prejema več kot \$1,200 na leto, za deset odstotkov.

Bivši premijer proti oddaji državne železnice

Winnipeg, Manitoba. — Voditelj liberalne stranke in bivši premijer Kanade Mackenzie King je napadel sedanjo konservativno vladno, ker želi oddati državno železnico privatnim interesom. Vlada komisija vodi tajna razprava o konsolidaciji privatne in državne železnice. King je rekel, da se bo temu uprla vsa Kanada, ker ljudstvo ne želi postati daritveno jagnje na oltarju privatnih interesov.

Mesto znižalo davke za 40%

Albany, Ga. — Davkoplačevalci tega mesta se nimajo pritoževati, ker so jim bili znižani davki za 40% in prihodnje leto jim bodo za nadaljnjih 20%, ako računali ne vnesejo.

Ključ do te skrivnosti vladne ekonomije so mestna elektrarna, plinarna in vodovod, katere je mesto prevzelo v svoje roke pred nekaj leti. Profiti teh podjetij grede za vzdrževanje mestne vlade namesto privatnim delničarjem. Od tod znižanje davkov.

Med velikimi svetovnimi rekordi je dalje omejeno vreden Ladomigueov rekord na miljo v času 2:09.2, ki ga desetletja ni mogel nihče zasenčiti. Prvovrsten je dalje rekord kolesarja Oskara Egga, ki je na uro prevozil 44.247 km, kar je gotovo skrajno, kar lahko doseže človeška noga. Rekord rekordov na je rekord Finca Jarvinena v desetboju (8255 točk), kar pomeni, da lahko ta atlet v desetih lahkonastekih disciplinah doseže rezultate, ki jih sicer lahko postavi samo prvovrsten specialist. Tudi v dviganju uteži postavlja jo na videz šibki in slabotni ljudje rezultate, nad katerimi se mora strmeti Nemec Helbig, ki tehta samo 65 kg, dvigne 135 kg.

Francoski profesionalni tekač atlet Rigoulot, ki tehta 106 kg, je dosegel v isti disciplini 186 kg; v razmerju s Helbigom bi moral spraviiti utež na 220 kg. Svetovni rekord v teku na 200 m

brani s časom 20.6 ameriški sprinter Locke, kar je bres dvoma največja hitrost, ki jo lahko doseže človek.

Bežen pogled na najpomembnejše svetovne rekorde lahko po- jasnijo pojem teh velikih uspehov. Zato je treba tudi danes snati ceniti one izbrane talente na sportnih poljih, ki pripravljajo pot in orjejo trnjevo pot do akrajnih človeških zmoglosti v sportu.

METVO MORJE SE OŽIVLJA

O Mrtvem morju pripoveduje Sven Hedin:

"Globina pod nami prinaša smrt, ne riba ne druga živa ne more živeti v tej vodi. Izgub- jam tla pod nogami in vendar se ne potopim, temveč stopam po- konel akosi vodo kakor na suhem. Samo da me takšna šetnja kmalu utruji. Hočem plavati, a noge se mi nečje držijo pod vo- do, temveč mahajo po zraku in gledali na bregu se krivijo od smeha. Plavanje je mogoče samo na hrstu in z udarci ploške roke. Med srčno in vodno tempera- turo ne občutim razlike in komaj opazim, da si v vodi, na kateri ležim kakor na peščenih sipini ali pa v najmekkejši bati. Manjka samo podglavna blazina. Vse telo je polno najdobjejših sol- nih kristalov, ki povzročajo mo- čno srbenje. Na bregu me čaka prha sladke vode.

Ost in tamariške spremljajo stego do Mrtvega morja, ki jo tvori smešljiva priklhi blatnih teras, lapornih plasti in stošča- stih solnih tvorov, ki se od da- leč vidijo kakor šatorji.

Mrtvo morje nudi podobo smr- ti — oziroma jo je s svojo okoli- co nudilo tisočletja do zadnjega časa.

Američani so 1848 poslali pr- vo ekpedicijo za znanstveno proučevanje tega kosa sveta. Sle- dili so Nemci in Francozi. Pred- nekoli leti se je naselil tu neki Žid iz Bialystoka s nekoliko bed- nimimi in začel pridobivati iz mor- ja sol, ne oziiraje se na strašno vročino tod okoli. Toda morje hrani ogromna bogastva in ta so začeli sedaj sistematično pridobi- vati. Klor, natrij, magnezij, ka- lij, kalcij. Palestini se tu odpira neizčrpna zlata jama. Nekdo so kopali tukaj še baker in tudi pe- troleje se da pridobivati. Pred te- zaklade so bogovi postavili znoj — toda znoj je sadnje, za kar se človek briga, kadar gre za do- biček.

Ali ste le naredili Francoze ali Mladinski list svojem prijate- lu ali sorodniku v domovini? To je edini čas trajne vrednosti, ki ga za mai denar lahko polji- te svojem v domovino.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1087 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3734 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SEKOVICH.....1000 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POBOTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRCERL.....Box 357, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Allquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....695 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrti okrožje.....R. R. 5, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....Box 153, Rock Springs, Wyo.

NADZORNI ODBOR:

FRANK HATZ, predsednik.....3839 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRST.....1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

POBODI-Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, so vsi škatli: VSA PISMA, ki so namenjena na sede gl. predsedstva, naj se pošljejo na predsedstvo. VSE DRUGIŠKE pisma in stvari, ki se tičejo gl. uprave, naj se pošljejo na sekretarja, naj se pošljejo na gl. tajnika.

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

— Oglej, napad. Igramo slepe miši? Ime, ki mi je v mislih, bi povedal, a se morda le zmotim.

Mehke ročice so popustile. Valmir je ugledal pred sabo dekleta, katerega je mislil v svojih besedah in se poklonil.

Dekle je spregovorilo:

— Z mojimi pismom ustnice si spajal, to me je ojunalo za malo šalo. — Ze cel večer oprezam za teboj.

— Lineja, tvojih skrbi gotovo nisem vreden.

— O tem ni govora sedaj. Valmir, ne kradi časa z nepotrebnimi. V moji drznosti ne glej nič slabega. Zavedaj se, da s skrajnimi močmi, a premagovanjem same sebe in ob preziru vseh ovis iščem tvojo bližino. Sto suli je pripravljeneh zate, zame pa nabrušen meč.

Valmirja je to sporočilo in dekletova resnost vrgla v presenečenje.

— Sto suli in nabrušen meč ...

Valmir je premisljal, Lineja je pomirjala.

— To noč si varen, potem ne vem, če boš. Še to noč se izogni vseh ljudi.

— Pravda bo, ne smejo me pogrešiti.

— Na pravdi si lahko navošč, ko pa mine, pridi za teraso v grad.

Dala mu je svehjenj ključev in pristavila:

— To poročilo naj ti pa izpriča, da le za tebe vsa gorim.

Valmir je bil kar vžihčen.

— Ob tebi mi še suli ne bo mar.

Znašla sta se v mladostno strastnem objemu in pozabljala na svet. Lineja je zasepe-

tala:

— Pridi, pridi, preden mine noč ...

Potem se je oprostila njegovih rok in tekla po poti, od koder je prej oprezno prišla.

Valmir je ostal sam.

— To bitje in ti ključ, to presega vse naklepe.

Bil je kakor omotičen. Iz sanjavega razpoloženja ga je streznil šele Mirdin, ko se je vrnil.

— Skoro kameniš.

Poveljnikova opazka je Valmirja predramila.

— O, še živim. — Si kaj ujel od najinih besed?

Valmir je hlastno vprašal. Mirdin je samo zbadljivo odvrnil:

— Srce naj pameti ne izpodrine in vse bo prav.

S tem opozorilom sta prenehala s pomenkom.

10.

Od tam, od koder so zjutraj prišli na trg, je drvel v veliki upehanosti mlad človek. Bil je raztrgan skoro do nagrega in zmujen do zadnje izčrpanosti. Ko je na trgu zagledal Mirdina in s tem tudi žive ljudi, je izbruhnil:

— Vendar že! — Nikjer ne najdem žive duše, vsa zemlja je podobna strašnemu grobišču.

— Zakaj stražarjev ni na meji?

S prišlecem se je poveljnik spustil v pogovor, ker so vse besede le njemu valjale.

— Silverij, pomiri se. Povej mi, kdo te je s to urnostjo podkuril? Upehan si in strah te trga.

— Naš stari lov sem si s tovariši dovolil.

— Na vodi?

— Da. — Pa so nas le ujeli. Jaz sem ušel in le to čudo sem utegnil odrešiti.

Pokazal je zvitek papirja, na katerem je bil naslikan Kalajer, obenem pa obtožen grečnih dejanj in radi njih zasledovan in preganjan.

— To je Kalajer, njega sledijo. — Pa vsa se

že z bojaznijo morila. — Silverij, kaj ti je še važnega v oči prišlo?

— Glavarja moram obvestiti. Nevarnost nam preti.

Hotel je takoj proti gradiču, a ga je Mirdin zadržal.

— Meni jo zaupaj! Glavar te še sprejel ne bo. S čudnimi rečmi se ukvarja. — Poglej ta trg. Za sodbo je pripravljen.

Silverij se je začudil do velikih mer.

— Oho ... Bo kdo obglavljen na svečan način?

— Nocojnjša sodba zna še tebe zaskrbeti. Z dekleti se rad poigraš.

— Čemu noriš, ko smo s sovražnikom obdani? Poveljnik si, za bedarije bi ne smel imeti časa.

— Strahovi, ki so te splašili, so mi znani. Predobro veš, da rad skrbim za varnost naše zemlje, zato mi tudi zdaj zaupaj. Če ostaneš moj dober drug, te vseh opasnosti obvarujem. Silverij, tudi zate se lahko sodnja sem pripravi.

Iz daljave se je začelo trobljenje rogov. Zato je poveljnik pristavil:

— Začetek bo. — Z nevarnostjo ne nadleguj ljudi, prepusti meni, kar mi gre.

Silverij se ni znal spoprijazniti z ukazom.

— Če ne povem, bom od tovarišev preklet. Ujeti so.

— Dovolj je, da poveljnik ve.

Mirdin je z odločnostjo Silverija pomiril in ga pripravil na veliko novost.

Hrup v daljavi je bil vse bližji in bližji. Rogovi so oznanjali Glavarjev prihod in začetek znamenite pravde. Vse je vrelo na trg, vse je hotelo nasladi in uživati na račun tožnice in obtoženca. Na trg sam pa nihče ni upal.

11.

Tam so stali poveljnik, Valmir in Silverij.

Poslednji se je kmalu zganil in šel med ljudi, ki so oblegali sodni prostor. Valmir in Mirdin sta ostala. Četa stražarjev ju je pozdravila in obkolila trg. Za tem močnim kordonom se je nateplo do črnega ljudi. Nekdo je hotel kordon predrati. Stražarji so se upirali.

Mirdin je opazil prerekanje in ga prekinil. K njemu je želel stopiti Kalajer, drugi gost zmajakega mesta. Poveljnik ni želel prav nič oprekal, zato je Kalajer takoj smel skozi stražarje, ki ga niso poznali in so morali biti zvesti izpolnjevalci navodil.

— Gostitelja prihajam oprostiti. —

Kalajer je mislil na mladega Dinka, ki je ves obupan tugoval na svojem domu. Mirdinu pa Dinko ni bil prav nič mar. Kalajru je pokazal tiralico, ki ga je preganjala in katero je prinesel Silverij.

— Kalajer, to uganko nam razreši.

Kalajer je pobledel in se prestrašil.

— Ta uganka je pretežka zame.

Mirdin je navijal njegov strah.

— To je zanka, dragi moj. Če me ubogaš, ne boš zadrgnjen. Tvoj vrat je v mojih rokah. Kalajer je prosil:

— Ne smeš me atinčiti, ne smeš.

Mirdin je odjenjal z važnim predlogom.

— Dekliško čast na pravdi vroče zagovarjaj, a zapeljivce za sločince imenuj.

Kalajer je veselo zagotovil:

— Izkašem se.

(Dalje prihodnjé.)

Beer:

ZIMA

Zima. Druga in zadnja. Mraz, v celici in v njegovem arcu.

Sedemnajst mesecev. Še tri. Med golimi stenami. Na trdi postelji. Vsa dan sprehodi. Pol ure po dvorišču. Drug za drugim gredo, vsi enaki, vsi blede, utrujeni. In če se hoče potem še sprehajati — celica je pet metrov dolga, šest daljših ali sedem krajših korakov, obrat pri vratih in pod zamreženim oknom.

Ko je prišel sem, je bila jesen. Zdaj je zima, že druga, pa ni videl ne pomladi, ne poletja, ne jeseni.

Če potegne postelj pod okno in pogleda skozi mrežo, vidi v okno na drugi strani ceste. Navadno pa je videl tam dekle. Pri oknu je stalo in gledalo na ulico. Morda je tudi njega opazilo, ko je pritiskal svoj blede obraz na mrežo. Potem je izginilo. Takrat je bil vesel.

Sedemnajst mesecev. Brez cigarete. Brez ženske.

Takrat sam ni vedel, kaj dela. Spril so se fantje na vasi, zapeli so noči in njegov tudi. Ene-mu, ki mu je spodnesel noge in mu pokleknil na prsi, ga je zasadi med rebra. Sam ni vedel, kako je do tega prišlo. Ko se je

zavedel, je bil ves krvav in ukle-njen.

Niti od dekleta se ni mogel posloviti. Iz jetnišnice je pisal, pa mu ni odgovorilo. Potem ni več pisal. Še domov ne.

Še tri mesece. Potem bo svo-boden.

Takrat bo že pomlad.

Ključavnica je zaškripala. Zdrnil se je. Kdo prihaja? Kdo ga moti v njegovih mislih, ki jih razpreda kakor pajčevino? Takrat ni nikogar, komu zmanjka misli, ko brez njih strmi v okno in posluša, čaka, kdaj začuje udarce ure, ki gre tako počasi, da mu je zblazneti.

— "Novak v pisarno."

Nejevoljen je. Kaj mu ho-čejo?

V pisarni je sodnik. Ko stopi na prag, vidi samo stol z visokim pletenim naslonilom. Zdi se mu, da se za tem naslonilom nekaj giblje. Vidi na vrhu nekaj kakor lase. Zapre vrata, pazni-ku pred nosom.

Stol se odmakne in zaškripa na parketu. Vidi sodnika.

Eleganten je. Že malce siv. Z zlatom obrobene naočnike ima.

Potem mu zdrane pogled na njegovo lastno obleko. Raševina in čevlji, okorni, da komaj pre-stavljajo noge. V zadregi sname čepico.

— "Vi ste Novak?"

Glas je nekam oster, zadirčen.

"Da."

"Pomiloščen ste. Popoldne lahko odidete. Naročil sem še, da vam vrnejo civilno obleko."

Novak ne razume. Pomiloščen? Kaj je to?

"Pomiloščen?"

"Da."

Glas je nervozen. Se manj ga razume.

Obrne se in počasi odhaja. Se pozdravi ni.

Zunaj je paznik. Z njim še drugi, ki nosi zavoj. Ta zavoj pozna. Njegova obleka je. Zdaj šele ve, kaj mu je rekel sodnik.

Vrnil se je v celico. Sedel na posteljo in si podprl glavo.

Kaj zdaj?

Mehanično se je preoblekel. Spet krkanje.

"Kosilo."

Je. Poslednjič tu. Ječar je prijaznejši. Tudi on postaja. Čuti, kako padajo vezi z njega. Težko se jih je privadil. Odva-dil se jih bo še težje.

In vendar. Gleda šarek solnca, ki sili skozi okno in liče prazna tla. Zilica mu zastane. Kako dolgo ga še ni bilo, kako dolgo. Takrat, ko ga je čakal, ko bi mu bil rešitev ...

Nekaj kakor arce se obuja v njem.

V kotu še zmeraj prede pa-jek. Spomni se, kako ga je včasih opazoval. Ure in ure. Bolj kot potrpečljiv je bil, kakor on.

Edino živo bitje z njim v celici. Včasih je na dvorišču med sprehodom ujel muho in mu jo prinesel.

Zima je zunaj in v arcu.

Kar nerodno se mu zdi, da je v svoji obleki. Počasi gre skozi vrata. Nehote se ozre. Kakor bi se mu zdelo, da hiti za njim paznik, ki ga bo prijel.

V ječi je dostikrat mislil, da bi pobegnili. In zdaj se mu odhod zdi kakor beg.

Ljudi je malo na cesti. Nihče se zanj ne meni.

Mimogrede mu obvisi pogled na oknu, ki je bilo sedemnajst mesecev njegovo. In leze mu na prepi. K sosednjemu. Obraz vidi tam, ki se tišči k mreži. Ve, čigav je ta obraz. Mladega fanta, ki so ga prijeli, ko je lačen nekaj ukradel. Opaziti je moral, da so njega izpustili. Zdaj mu je prav tako kakor njemu ta-krat, ko se je izpraznila celica zraven njegove.

Tako prazno je vse, tako prazno.

Tam je okno, kjer je včasih videl dekle.

Mrtvo. Zavese so zagrnjene. Počasi gre dalje. Mimo ljudi. Nikogar ni, ki bi stopil k njemu in mu rekel:

Pojdi z menoj. Videl boš vse se-se oblike ...

Nikogar.

Tujec je med tujci.

Ko bi bilo saj tisto okno odprto ...

Mihail Zolženko:

Zgodba o gnilih zobeh

Letos je prišel Ivan Jegorič s svojimi zobmi v zelo neprijeten položaj. Zobje so mu namreč začeli izpadati.

Seveda, leta teko kar tako sama po sebi. Človeški organizem pa načemajso razni škodljivci, da se tako izrazim. Morda se morajo tudi te vražje kosti v človeškem telesu nekako prezračiti, saj je itak sama zani-karna predvojnja roba.

Skratka, Ivanu Jegoriču Kolbasjevu, ki stanuje v naši hiši in je torej moj sosed, so začeli letos zobje hkrati gniti in izpa-dati.

Res, en zob mu je bil nekdo izbil kar tako med pogovorom. Toda drugi so mu začeli izpa-dati sami od sebe, ne da bi se zmenili za nadaljnji potek do-godkov, kakor pravijo ljudje. Saj veste, kako to gre: človek kaj reče ali pomisli o naših no-vih dobičkarjih in čeprav ni bli-zu žive duše, se mu začne zob naenkrat majati in — izpade.

Čudno, prečudno! V kratkem času je prišel tako ob šest zob.

Samo da naš Jegorič ni bojaz-ljiv mož. Niti za hip se ni bal, da ostane brez zob. Saj jih je bil zavaroval. Ni vrag, da bi se ne našli ljudje, ki mu bodo mo-rali vstaviti umetne zobe. Zato je tudi zatrjeval v trdnem prepričanju:

— Nič ne de, en zob več ali manj, to zame še ni nobena ne-sreča. Meni lahko vsak človek brez strahu izbije zob. Nekaj drugega bi bilo, če bi šlo recimo za nos. To bi bila seveda mno-go večja nesreča in nikomur bi ne svetoval, da bi mi razbil nos. Kar se pa tiče zob, me prav nič ne skrbi. Nam, ki imamo zava-

rovane zobe, se ni treba ozirati na vsak udarec po zobeh.

In tako se je bil torej odločil Ivan Jegorič za kapitalno po-pravilo šele ko mu je manjkalo šest zob. Zbral je svoje doku-mente in se napotil na kliniko, kakor se spodobi.

Na kliniki somu dejali:

— Dobro, nove zobe vam lah-ko vstavimo. Samo da velja pri-nas tako pravilo, da mora manj-kati človeku najmanj osem zob.

Kdor jih potrebuje več, je sre-čen v našo nearečo. Z manjšimi popravili se pa naša klinika ne ukvarja. Za zavarovance velja pri nas tako pravilo.

Jegorič je zmajal z glavo, re-koč:

— Torej osem zob, pravite, meni jih pa manjka samo šest.

— Premalo jih vam manjka, — so mu dejali gospodje na kli-niki. — Ne preostaja vam dru-geka nego počakati nekaj časa, tovariš.

Jegorič se je začel malo raz-burjati:

— Kaj pa mislite! Mar naj si ta dva zoba sam izbijem s po-lenom?

— To bi pomenilo, da ste nas naplačno razumeli, tovariš, so ga poučili na kliniki mirno. — Za-kaj bi človek naravi tako pomag-al? Počakajte in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.

Ta je pa dobra! Ivan Jego-rič je bil primoran vrniti se s klinike, ne da bi bil kaj opravil. Ni čuda, da je bil slabe volje. Do tistega trenutka je bil tako zadovoljen in potrpite ma-lo, če so vam že začeli izpadati, vam gotovo izpadeta še dva sa-ma od sebe. Nikar si s tem ne belite glave.